

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Ενότητα 2: Οι διαστάσεις και οι στόχοι της αειφορίας

Αφροδίτη Παπαδάκη-Κλαυδιανού
Τμήμα Γεωπονίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εισαγωγή στην έννοια της αειφορίας (1)

- Σε ένα δυναμικό σύστημα όπως είναι η **ανθρώπινη κοινωνία**, η αειφορία είναι **θέμα ισορροπιών** διαχρονικά διατηρούμενο.
- Δεν μπορεί να μετρηθεί ούτε να διαβαθμιστεί αφού πρόκειται για **ποιοτική μετακίνηση** και όχι για κάποια σταθερή και αμετάβλητη κατάσταση.

Εισαγωγή στην έννοια της αειφορίας

(2)

- Με τη δυναμική έννοιά της η αειφορία περιλαμβάνει χαρακτηριστικά , όπως:
 - Η ταχύτητα ή ο βαθμός της αλλαγής.
 - Το μέγεθος του πληθυσμού που εμπλέκεται στην αλλαγή.
 - Η διαδικασία και η σημαντικότητα του μεγέθους και του βαθμού της αλλαγής σε σχέση με την αρχική κατάσταση και το τελικό αποτέλεσμα.

Ορισμός της αειφορίας κατά Norton

- Αειφορία είναι η **σχέση** μεταξύ των δυναμικών ανθρώπινων οικονομικών συστημάτων και των μεγαλύτερων σε διάσταση οικονομικών δυναμικών και υποκειμένων σε μικρότερες αλλαγές οικολογικών συστημάτων, έτσι που η ανθρώπινη ζωή να μπορεί να συνεχίζεται επ' αόριστο, τα ανθρώπινα όντα να ευημερούν και η κοινωνία να αναπτύσσεται.

Ορισμός αειφορικής γεωργίας και ανάπτυξης

- **Επίσημος ορισμός** της αειφορικής γεωργίας και ανάπτυξης **δεν υπάρχει**, ακόμη και αν έχουν περάσει 23 χρόνια από την ανακοίνωση της Παγκόσμιας Επιτροπής Περιβάλλοντος.
- Οι περισσότερες διαφωνίες ως προς τους ορισμούς της προέρχονται από τις διαφορετικές απόψεις που διατυπώνονται σε σχέση με τα μέσα με τα οποία επιζητείται ο στόχος της αειφορίας.

Αειφορία και γεωργία

- Σε ό,τι αφορά τη γεωργία μερικοί ισχυρίζονται ότι η ίδια η **γεωργία** είναι το **πρόβλημα** παρά η λύση.
- Οι περισσότεροι όμως συγκλίνουν στην άποψη ότι η γεωργία χρειάζεται να γίνει αειφορική, παρά να αντικατασταθεί ή να εγκαταλειφθεί.
- Από τη φύση της η γεωργία ενσωματώνει προσπάθειες για **μετάβαση** προς την οικολογική **ισορροπία**, ώστε να ευνοεί τον άνθρωπο σε σχέση με τα άλλα είδη.

Ορισμός της Παγκόσμιας Επιτροπής Περιβάλλοντος για την αειφορία

- Η Παγκόσμια Επιτροπή Περιβάλλοντος και Ανάπτυξης προτείνει τον εξής ορισμό:
- «Αειφορική γεωργική ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη που αντιμετωπίζει τις ανάγκες της παρούσας γενεάς, χωρίς να δεσμεύει την ικανότητα των επερχόμενων γενεών να αντιμετωπίζουν τις δικές τους ανάγκες.

Οι διαστάσεις της αειφορίας

- Υπάρχουν τόσες διαστάσεις της αειφορίας όσο σημαντικές είναι οι διαστάσεις της ανθρώπινης κοινωνίας.
- Με βάση τον προηγούμενο ορισμό αναγνωρίζονται 3 διαστάσεις:
 - Περιβαλλοντική (οικολογική).
 - Οικονομική.
 - Κοινωνική.

Οι διαστάσεις της αειφορίας

- Υπάρχουν τόσες διαστάσεις της αειφορίας όσο σημαντικές είναι οι διαστάσεις της ανθρώπινης κοινωνίας.
- Με βάση τον προηγούμενο ορισμό αναγνωρίζονται 3 διαστάσεις:
 - Περιβαλλοντική (οικολογική).
 - Οικονομική.
 - Κοινωνική.

Η περιβαλλοντική διάσταση

- Η οικονομική διαδικασία της παραγωγής και κατανάλωσης αφορά την παροχή υπηρεσιών από πόρους του φυσικού περιβάλλοντος.
- Δύο ειδών πόροι:
 - Φυσικοί πόροι.
 - Περιβαλλοντικοί πόροι.

Φυσικοί πόροι

- Είναι οι **κρίσιμοι** για την παραγωγική διαδικασία πόροι.
- Περιλαμβάνουν:
 - Μη ανανεώσιμους πόρους (ορυκτά συστατικά).
 - Ανανεώσιμους πόρους (δασικά προϊόντα και όλες οι μορφές ενέργειας).

Περιβαλλοντικοί πόροι

- Παρέχουν υπηρεσίες όχι μόνο για άμεση ανθρώπινη κατανάλωση αλλά και για χρήση σε συνδυασμό με διαδικασίες παραγωγής και κατανάλωσης.
- Οι διαδικασίες παραγωγής διατηρούν τη βιολογική βάση της ανθρώπινης ζωής και ευζωίας.
- Οι διαδικασίες κατανάλωσης προκύπτουν από τις δυνατότητες του φυσικού περιβάλλοντος και συμβάλλουν στην ανθρώπινη ευημερία.

Σκοπός της αειφορικής γεωργίας

- Σκοπός της αειφορικής γεωργίας είναι η **διατήρηση** των μη ανανεώσιμων πόρων με την παράλληλη **ορθολογική χρήση** των ανανεώσιμων πόρων.

Αειφορική γεωργία και έδαφος

- Η αειφορική γεωργία **στοχεύει**:
 - Στη διατήρηση της υγείας του εδάφους.
 - Στην ελαχιστοποίηση της φυσικής, χημικής και βιολογικής υποβάθμισης του εδάφους.
 - Στην ελαχιστοποίηση της διάβρωσης.
 - Στην εξασφάλιση της ισορροπίας στη χρήση των λιπασμάτων.
 - Στην ορθή εφαρμογή τους.
 - Στην ελαχιστοποίηση των υπολειμμάτων.
 - Στον περιορισμό της μόλυνσης.

Αειφορική γεωργία και νερό

- Η αειφορική γεωργία **στοχεύει**:
 - Στην ελαχιστοποίηση των απωλειών νερού.
 - Στην ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιδράσεων των γεωργικών πρακτικών στην ποιότητα του πόσιμου νερού.

Αειφορική γεωργία και βιοποικιλότητα

- Η αειφορική γεωργία **στοχεύει**:
 - Στη διατήρηση μεγάλου αριθμού ποικιλιών και ειδών σύμφωνα με τις τοπικές συνθήκες.
 - Στη διατήρηση και βελτίωση των ενδιαιτημάτων της άγριας ζωής.
 - Στην εξέταση του βαθμού συμβολής της βιοποικιλότητας και της βιολογικής αναγέννησης με την οικοδόμηση των φυσικών πόρων.

Οικονομική διάσταση της αειφορίας (1)

- Τα αειφορικά συστήματα πρέπει να είναι οικονομικά **βιώσιμα**.
- Οι γεωργοί πρέπει να έχουν οικονομικά κίνητρα για να υιοθετήσουν οικολογικά υγιή γεωργικά συστήματα.
- Η βελτίωση των περιβαλλοντικών και συνθηκών περιλαμβάνει το «**κόστος ευκαιρίας**» σε όρους οικονομικής ανάπτυξης.
- Αυτό υποστηρίζει την επιδίωξη περιβαλλοντικών στόχων πολιτικής με το χαμηλότερο κόστος.

Οικονομική διάσταση της αειφορίας

(2)

- Τα γεωργικά συστήματα μπορούν να είναι αειφορικά μόνο αν είναι παραγωγικά και αποτελεσματικά, οδηγώντας σε αύξηση της παραγωγής.
- Η γεωργία μπορεί να διασφαλίσει την οικονομική βιωσιμότητα του γεωργικού συστήματος σε τοπικό επίπεδο.

Κοινωνική διάσταση της αειφορίας (1)

- Η ανάπτυξη πρέπει να περιλαμβάνει όχι μόνο την υλική πρόοδο αλλά να έχει και **κοινωνικές** και **πολιτισμικές** προεκτάσεις.
- Τα οικονομικά συστήματα που εστιάζουν μόνο στην κάλυψη των φυσικών αναγκών και στην υλική ανάπτυξη αποτυγχάνουν να εμφανίσουν τα υποσχόμενα αποτελέσματα.
- Τα σημερινά κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα αντανακλούν την αποτυχία των οικονομικών συστημάτων .

Κοινωνική διάσταση της αειφορίας (2)

- Η ανάπτυξη έχει **ηθική ή πνευματική** διάσταση.
- Για την ανάπτυξη που θα επιτύχει την αειφορία χρειάζεται να ενσωματωθούν αξίες σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας.
- Οι ανθρώπινες κοινωνίες χωρίς οικονομική ισότητα και κοινωνική δικαιοσύνη είναι εγγενώς ασταθείς και δεν μπορεί να είναι αειφορικές επί μακρά περίοδο ετών.
- Η γεωργία που αποτυγχάνει να κάνει αειφορικά μια κοινωνία δεν θα γίνει ποτέ αειφορική.

Το βιομηχανικό μοντέλο ανάπτυξης

- Το βιομηχανικό παράδειγμα βασίζεται σε οικονομικό μοντέλο που αποσκοπεί στην **άριστη χρήση των πόρων**, όπου κάτω από άριστες συνθήκες μια επιχείρηση ελεύθερης οικονομίας αριστοποιεί το βαθμό κατά τον οποίο προκύπτουν οι χρησιμοποιούνται οι πόροι.

Συνέπειες του βιομηχανικού μοντέλου ανάπτυξης

- Υποβάθμιση του περιβάλλοντος.
- Εξάρτηση από τους μη ανανεώσιμους πόρους.
- Περιορισμός των ευκαιριών για παραγωγική απασχόληση.
- Μεγέθυνση των κοινωνικών ανισοτήτων.

Σχέση αειφορικής γεωργίας και βιομηχανικού μοντέλου ανάπτυξης

- Η αρχή της αειφορικής γεωργίας χαρακτηρίζεται από τη διαμάχη μεταξύ αυτών που προσπαθούν να σταθεροποιήσουν το βιομηχανικό μοντέλο της γεωργίας και εκείνων που αναζητούν ένα νέο παράδειγμα γεωργίας στη μεταβιομηχανική εποχή.

Το αειφορικό παράδειγμα

- Το αειφορικό παράδειγμα εντάσσει τα φυσικά οικοσυστήματα και τις ανθρώπινες κοινωνίες στα πλαίσια της διαδικασίας λήψης αποφάσεων.
- Ασχολείται άμεσα με αποφάσεις που αφορούν την αναζωογόνηση της βάσης των φυσικών πόρων και την αναδημιουργία των αποθεμάτων του κοινωνικού κεφαλαίου.

